

Nader onderzoek soorten

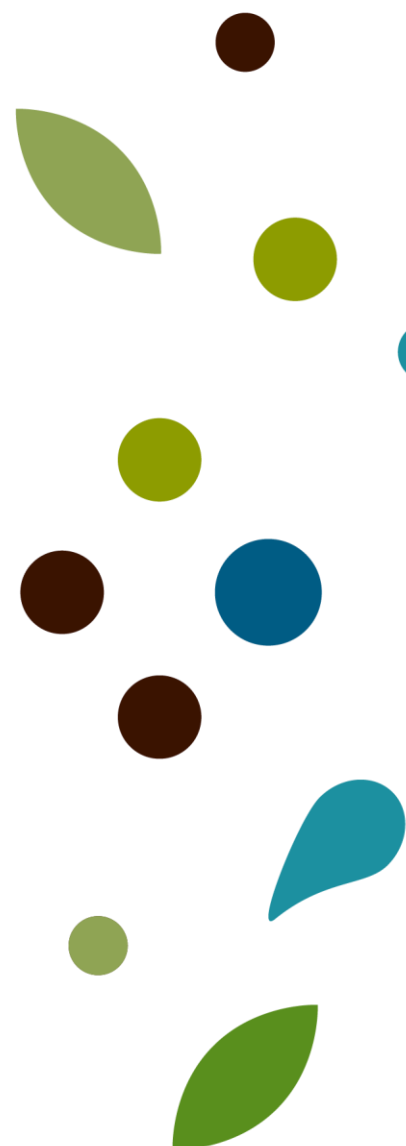
NADER ONDERZOEK **EGEL**

Locatie onderzoek:
Hanzelaan 310 te Zwolle

Datum: 7 juni 2023
Project: NOE50389

INHOUD

1. Colofon	3
2. Samenvatting	4
3. Inleiding	5
3.1 Aanleiding	5
3.2 Planlocatie	5
4. Wettelijk kader	6
4.1 Wet natuurbescherming	6
4.2 Vrijgestelde soorten	7
4.3 Onderzoeksmethode	7
4.4 Ecologie	8
5. Resultaten en conclusie	11
Disclaimer	13
Literatuurlijst	14

1. Colofon

Onderzoek	Nader onderzoek egel
Document	NOE50389
Datum	7 juni 2023
Locatie	Hanzelaan 310; Zwolle
Opdrachtgever	BJZ.nu B.V.
Opdrachtnemer	Ecofect
Ecoloog	P. Wiegel / A. van der Voort
Adres	Laan 21, 8071 JG Nunspeet
Telefoon	06-12918775
Email	info@ecofect.nl
Internet	www.ecofect.nl
KvK-nummer	87036487
Btw-identificatienr.	NL864184311B01
Rekeningnummer	NL39 RABO 0198 8908 69

2. Samenvatting

Het bureau-onderzoek, habitatgeschiktheidsonderzoek en de cameravallen geven aanleiding om aan te nemen dat de egel gebruik maakt van de planlocatie. Het bureau-onderzoek, habitatgeschiktheidsonderzoek en de cameravallen geven aanleiding om aan te nemen dat de egel gebruik maakt van de planlocatie als rust- en verblijfplaats. Een ontheffing zou dan ook moeten worden aangevraagd om een overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen.

3. Inleiding

3.1 Aanleiding

Met de voorgenomen ontwikkelingen aan de Hanzestraat te Zwolle heeft BJZ.nu. namens cliënt aan Ecofect B.V. opdracht gegeven een nader onderzoek egel uit te voeren t.b.v. het vergunning traject en inzicht te verschaffen of de geplande uit te voeren werkzaamheden conflicteren met de Wet natuurbescherming. Voorliggend rapport geeft inzicht in het wettelijk kader, de gebruikte methodiek en de resultaten van het uitgevoerde onderzoek.

Uit dit verkennende natuurwaardenonderzoek en een habitatsonderzoek ter plaatse is gebleken dat het plangebied functies kan hebben voor de egel en dat de aanwezigheid van deze soort aannemelijk is.

De egels zijn in Overijssel beschermd op basis van de Wet natuurbescherming art. 3.10. Dit betekent dat zonder vrijstelling, of d.m.v. een goedgekeurde gedragscode of ontheffing deze soorten niet mogen worden verwond of gedood, en dat vaste rust- en verblijfplaatsen niet mogen worden beschadigd of vernield.

3.2 Planlocatie

Het plangebied bevindt zich aan Het Gildenhof, Zwolle. Aan de noordzijde van het plangebied bevindt het spoor, aan de oostzijde een parkeerterrein en aan de zuidzijde woningen en aan de westzijde bevindt zich tot slot de N337 en daarachter woningen. Aan de noordzijde van het plangebied bevindt zich een parkeerterrein, fietspad en in het midden een openbare weg/voetgangers pad met bomen en stroken (beheerd) grasland. De zuidzijde van het plangebied is ingevuld met bosschage en verruigd veld.

Figuur 1 – Plangebied

4. Wettelijk kader

4.1 Wet natuurbescherming

Voor het uitvoeren van ruimtelijke ontwikkelingen is o.a. Wet natuurbescherming van kracht. Deze wetgeving vervangt de Flora- en faunawet, boswet en natuurbeschermingswet welke van kracht waren voor 1 januari 2017. In deze wet is de bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden geregeld. In de toekomst zal deze wet worden opgenomen in de omgevingswet.

Dit onderzoek is gericht om een inschatting te maken of beschermde soorten voorkomen en gebruik maken van de projectlocatie.

Als door het tijdig nemen van (effectief bewezen) maatregelen een vaste rust- en verblijfplaats in stand blijft, en daardoor geen verbodsverboden uit de Wnb worden overtreden, is een ontheffingsaanvraag niet noodzakelijk. Wel is het dan van belang om een en ander onderbouwd vast te leggen in een mitigatieplan / projectplan, voor het geval er een handhavingverzoek of toezicht aan de orde is. Kan ondanks het nemen van maatregelen niet worden voorkomen dat verbodsbepalingen worden overtreden, dan is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk.

De egel wordt in elke provincie beschermd onder het beschermingsregime van 'andere soorten', art. 3.10 Wnb. Het is verboden egels te doden, te verwonden en hun vaste rust- of voortplantingsplaatsen opzettelijk te beschadigen of vernielen. De egel was eerder door de provincie Overijssel vrijgesteld voor ruimtelijke ingrepen. De soorten zijn echter door de provincie van de vrijstellingslijst afgehaald.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantings- plaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.	Niet van toepassing.

4.2 Vrijgestelde soorten

De Egel is in de provincie Overijssel niet vrijgesteld en valt dus onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming.

4.3 Onderzoeksmethode

Voor de egels is geen kennisdocument opgesteld. De onderzoeksmethode die is gekozen is een beproefde methode om de aanwezigheid en functies van egel vast te stellen of uit te sluiten. De wijze van onderzoek en de eventueel te nemen maatregelen zijn opgesteld volgens de structuur van de kennisdocumenten van andere beschermde soorten.

Er is gekozen voor een tweetal onderzoeksmethoden: een cameraval met een gewone wildcamera en met de zogenaamde struikrover. De Struikrover® is een onderzoeksinstrument speciaal ontworpen buis waarmee alle in Nederland voorkomende marters en andere roofdieren (bv. vos, wasbeer, wasbeerhond) met een wildcamera gefotografeerd of gefilmd kunnen worden. Maar ook zangvogels zijn er goed mee op beeld vast te leggen. De Struikrover is een verdere optimalisatie van eerder uitgedachte onderzoeksinstrumenten en voldoet aan de volgende eisen: Bij het vleermuisonderzoek (NOV50388) is ook gekeken en geluisterd naar de egel.

- Geschikt voor inventarisatie van egels
- Goedkoop lokmiddel dat detectiekans maximaliseert
- Vrijwel onzichtbaar in het veld te plaatsen

Met functioneel leefgebied wordt het gebied bedoeld dat door de egel ook daadwerkelijk wordt benut. Terreinen die te weinig dekking bieden als weiden, akkers, wegen etc. zijn ongeschikt en worden daar dus niet in meegenomen.

Veldbezoek	Doel	Weersomstandigheden
8-6-2023	Waarnemen egel / habitatbeoordeling	Zonnig, 23 graden

Struikrover

Wildcamera

4.4 Ecologie

West Europese Egel

Latijnse naam: *Erinaceus Europaeus*

Grootte: 200-300mm

Gewicht: 800-1200 gr

- Kenmerken

De west Europese egel behoort tot de familie egels. Het is een insecteneter die met schemer en nacht actief wordt. Overdag trekken ze zich terug in nesten bestaand uit bijvoorbeeld, mos of gebladerte. Het uiterlijk van de egel is duidelijk kenmerkend aan de stekels of de rug en de kop. De stekels zijn vaak bruin tot zwart van kleur. De buik is vaak wit tot bruin van kleur. Het formaat van een exemplaar van kop tot romp kan variëren tussen de 200 en 300 mm. Dit is afhankelijk van leeftijd en geslacht. Een gezond gewicht zit tussen de 800 en 1200 gram. De egel heeft een spitse snuit en heeft voor nachtdier kleine ogen.

De egel is een zoogdier, dat betekent dat hij plat op zijn voetjes loopt. Als de egel loopt lijkt het of hij heel dicht bij de grond zit, maar dit is maar schijn. De egel houdt bij het voedsel zoeken zijn pootjes wat krom onder zijn lijfje, maar zodra de egel ergens voor weg loopt, komt hij omhoog en staat dan rechtop waardoor hij erg hard kan lopen.

Bij gevaar kan de egel zich oprollen tot een bal waarbij de stekels overeind worden gezet. Dit zorgt ervoor dat predatoren niet bij de zachte buik van de egel kunnen komen. De korte nek en kleine staart helpen mee bij dit afweermechanisme. Het aantal stekels hangt af van de leeftijd en bedraagt 3.500 voor pas zelfstandige jongen tot 7.000 en meer voor volwassen egels. Onder de huid van de stekels bevindt zich een sterk ontwikkelde spierlaag, die het de egel mogelijk maakt zich op te rollen tot een bal. Onder de spierlaag zit een vetlaag, die vooral naar de winter toe dik is.

Figuur 2 - Waarneming van de egel in het plangebied

- Orgaan van Jacobson

Een bijzondere eigenschap van egels is dat ze beschikken over het orgaan van Jacobson. Dit extra zintuig ligt tussen het gehemelte en de neusholte. Met dit orgaan worden nieuwe luchtjes onderzocht. Eerst ruikt de egel aan de nieuwe geur, daarna komt er een flinke hoeveelheid speeksel vrij. Als de ervaring is verwerkt smeert de egel het speeksel op zijn rug. Dit laatste doet de egel om het orgaan weer schoon te maken.

- Habitat/biotop

Egels houden van zogenaamde randzones, die gekenmerkt worden door een mozaïek van vegetatiepartijen met struiken en bomen, en open gebieden, zoals graslanden. De dichte vegetatie biedt dekking bij gevaar en is geschikt voor het maken van een slaappleats, terwijl in de meer open stukken gefoerageerd wordt. Egels houden naast randzones ook van gevarieerde, kleinschalige landschappen met veel dekking en voedsel. Bosranden, houtkanten, struweel, boomgaarden en (natuurlijke) tuinen en parken vormen een optimaal leefgebied. De egel is een cultuurvolger en leeft ook in de nabijheid van bebouwing.

Egels voeden zich vooral met kleine ongewervelden, zoals kevers, regenwormen, slakken en rupsen. Ook kleine gewervelde dieren, zoals jonge muizen, amfibieën en vogels, maar ook aas, plantaardig materiaal en allerlei resten van achtergelaten menselijke etenswaren maken in kleine mate deel uit van hun dieet.

- Winterslaap

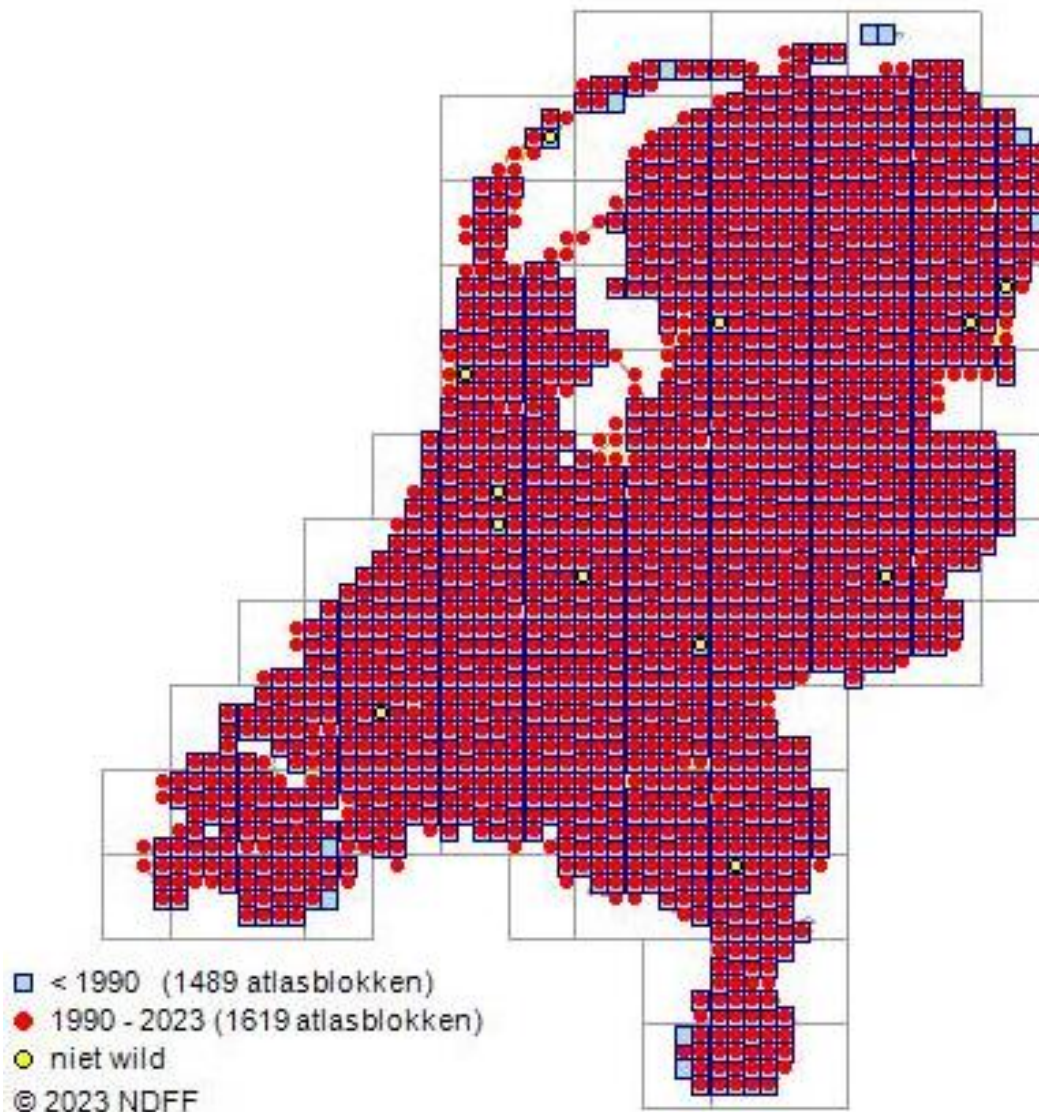
Egels houden een winterslaap. Ze doen dat in een holletje dat bekleed is met een dikke laag bladeren. De meeste volwassen egels kruipen eind november in hun holletje en de jongen wachten daar meestal mee tot eind december. Tijdens de winterslaap daalt de lichaamstemperatuur van de egels sterk (van 35,5 C naar 5,0 C) en ook de hartslag en de ademhaling lopen flink terug (hartslag: van 180 naar 9 slagen per minuut, ademhaling: van 45 naar 3 keer per minuut). Egels leven tijdens hun winterslaap van de vetreserves die ze in de maanden daarvoor hebben opgebouwd. Tijdens de winterslaap verliezen egels bijna 25% van hun lichaamsgewicht. Wanneer de egels eind april uit hun winterslaap ontwaken, gaan ze direct op zoek naar eten om hun gewicht zo snel mogelijk weer op het oude gewicht te krijgen.

- Voortplanting

In mei en juni gaan egels paartjes vormen. Na de bevruchting duurt het nog zo'n 30 tot 40 dagen voordat de jonge egeltjes geboren worden. De kleintjes worden geboren in een nest van mos, gras en bladeren. De meeste egelwifjes krijgen één keer per jaar 3 tot 6 jongen, die ergens tussen eind juli en half oktober geboren worden. Egeltjes worden blind en doof geboren. Vlak na hun geboorte zijn ze ook nog vrij kaal. Maar als je goed kijkt zie je toch een paar kleine, bleke stekeltjes zitten. Na ongeveer twee weken gaan de oogjes open. De egeltjes lijken dan ook al veel meer op hun ouders, want de kleine bleke stekeltjes van het begin zijn uitgegroeid tot grote, sterke stekels. Nog eens vier weken later zijn de jonge egels zelfstandig. Ze drinken dan geen melk meer bij hun moeder, maar zoeken zelf hun eten bij elkaar.

- Verspreiding

De West-Europese egel komt vrijwel overal in Nederland voor (zie figuur 3), net als in de rest van Europa. De verspreiding is goed in kaart gebracht vanwege zijn bekendheid bij het grote publiek en de vele verkeersslachtoffers.

Figuur 3 – Nationale verspreidingsgegevens van de Egel @NDFF 2023

5. Resultaten en conclusie

In het voorjaar van 2023 is er onderzoek uitgevoerd doormiddel van het plaatsen van cameravallen. Deze zijn geplaatst op locaties die vrij is van menselijke activiteit en in potentie geschikt is als (migratie)route voor egels. Het plangebied is zeer habitatgeschikt voor de egel door de aanwezigheid van gemengd bos, struwelen en graslanden. In combinatie met de waarnemingen die gedaan zijn door de cameras is het dan ook aannemelijk dat het plangebied als rust- en verblijfplaats wordt gebruikt. Daarnaast is de nabije omgeving van het plangebied habitatongeschikt voor de egel vanwege het stedelijke karakter en het ontbreken van groene zones.

De aantrekkende werking van de geurende sardientjes heeft een kat gelokt naar de Struikrover. Daarnaast zijn de nog waarnemingen gedaan van de (spits)muizen, wild konijn, koolmees en merel. Naast nog diverse insecten zijn er egels op beeld vastgelegd. In combinatie.

De wildcamera's zijn op twee locaties geplaatst. De eerst camera is in een bospassage geplaatst naast een onverhard pad. Hier zijn de meeste waarnemingen van honden gedaan. De andere camera was aan de rand van het plangebied geplaatst. Deze camera stond aan de betonnen rand van het aangrenzende fietspad, weggestopt in het struikgewas. Camera twee heeft de meeste hits opgeleverd als het aankomt op (spits)muizen en een egel. De grootte van de home range is onder andere afhankelijk van het seizoen, leeftijd, sekse en voedselaanbod. Onder optimale omstandigheden kan 10 hectare functioneel leefgebied al genoeg zijn voor een vrouwtje (Hofmeester & Dekker, 2016). Territoria kunnen tot enkele duizenden hectare groot zijn. Dit gebied is kleiner dan deze genoemde afmetingen.

Voor de egel geldt dat deze soort zich in kleinschalige opgedeelde landschappen worden aangetroffen. Om bestaand (potentieel) leefgebied te kunnen herkennen of om nieuw leefgebied te realiseren is het goed om een beeld te hebben van waar leefgebied van egels aan moet voldoen en welke functies het vervult. Het leefgebied vervult de volgende ecologische functies:

1. Foerageergebied met voldoende dekking
2. Verbindingen met andere leefgebieden
3. Rust- en voortplantingsplaatsen
4. Water Foerageergebied met voldoende dekking

Egels zijn op nationaal niveau in alle provincies terug te vinden. Ze zijn te vinden aan randzones waar voldoende dekking is. Daarnaast moeten ze ook toegang kunnen hebben tot graslanden als foerageergebied. Dit zijn de hoofdelementen die aanwezig moeten zijn. Anderde landschapselementen die potentie kunnen bieden voor de egel zijn:

- Groene oevers
- Houtkanten
- Takkenrillen
- Bosranden
- Struweel
- Boomgaarden
- Hoge graslandvegetatie
- (Wilgen-)singels
- Graften en steilranden
- Greppels
- Rietlanden'

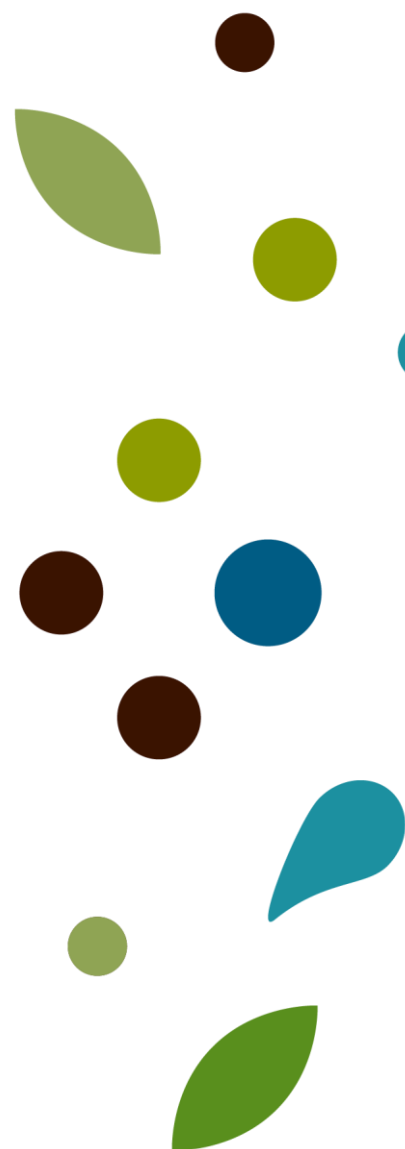
Conclusie

Het bureau-onderzoek, habitatgeschiktheidsonderzoek en de cameravallen geven aanleiding om aan te nemen dat de egel gebruik maakt van de planlocatie. Een ontheffing zou dan ook moeten worden aangevraagd om een overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen.

Disclaimer

Deze rapportage is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven. Niets uit deze rapportage mag, met uitzondering van de opdrachtgever, worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, kopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van Ecofect B.V., noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is. Ecofect B.V. is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden of andere gegevens verkregen. De opdrachtgever vrijwaart Ecofect B.V. voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

© 2023 Ecofect B.V.; Nunspeet

Literatuurlijst

Digitale bronnen:

<https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/egel>

<https://www.natuurmonumenten.nl/dieren/egel>

<https://waarneming.nl/species/390/>

<https://ndff.nl>